

schelijke sappen (bloed, slijm, gele en zwarte gal) zijn de dragers der zelfde kwaliteiten (*warm, koud, vochtig en droog*). Zoolang de vochten goed met elkaar gemengd en in goede verhouding aanwezig zijn, is het lichaam gezond (*eucrasie*), is er een te veel of te weinig dan is er ziekte en ontstaat de z.g. *dyscrasie*. Latere humoraalpathologen (*Diokles van Karystos* 4e eeuw v. Chr.) hebben aan de leer van Empedocles nog een ander element toegevoegd, het begrip *pneuma*, het levensbeginsel, tevens drager der ziel. *Herophilus van Chalcecon* ($\pm$ 300 j. v. Chr.) onderscheidt naast de lichaamssappen nog vier *krachten*, de voedende kracht zetelt in de lever, de verwarmende kracht in het hart, de denkende kracht in de hersenen en de percipieerende kracht in de zenuwen. De humoraalpathologen kunnen worden gerekend tot de *dynamische denkers*, waarvan *Heracilitus* als type werd genomen. In tegenstelling hiermede behooren de *solidairpathologen* tot de groep, die *achter de verschijnselen het blijvende zoekt*, de *statische denkers*, waarvan *Parmenides* als prototype werd genoemd. Als een der eerste moet genoemd: *Asklepiados van Prusa* (geb. 107 v. Chr.), de stichter der Methodische school te Rome. Deze neemt aan *oerlichaampjes*, die zich in kanalen bewegen. De ziel bestaat uit bijzondere oerlichaampjes, die glad en kogelrond zijn. Het lichaam is gezond, als de oerlichaampjes in juiste *grootte, aantal en rangschikking* aanwezig zijn, zich goed bewegen door de kanaaltjes, die de juiste wijdte moeten hebben. Een slechte verhouding tusschen lichaampjes en kanaaltjes geeft verstopping, d.i. *ziekte*. Zijn leerling *Themison* noemt nog wel de oerlichaampjes, deze legt echter vooral den nadruk op den toestand van kanalen en poriën. Deze zijn in samentrekking (*stasis*) of verslapping (*laxum*). Onder de solidairpathologen uit lateren tijd behooren de *anatomen*, als een der meest bekenden moet *Vesalius* worden genoemd (1514—1565).

Hippocrates van Cos (geb. 460 j. v. Chr.) moet worden gerekend tot de humoraalpathologen, toch treedt deze theoretisch-wijsgeerige beschouwing in zijn geschriften op den achtergrond tegenover het beginsel der *ervaring*. Deze leidt hem terug bij zijn beschouwingen tot den zieken mensch, zooals hij zich voordoet voor zijn zintuigelijke waarneming. Door 2 grondpijlers wordt zijn ziekteleer gedragen, de *aetiologie* (of oorzakenleer) en de *leer der verschijnselen*.

De levensprocessen, zich zich afspelen in het menschelijk lichaam, zijn voor Hippocrates nog grootendeels verborgen, des te nauwkeuriger is zijn waarneming van wat aan de ziekte voorafgaat (*aetiologie*) en hoe zij zich naar buiten openbaart (*symptomatologie*). Het is er mede als met een rivier, die over een bepaalde afstand onder de aarde verdwijnt, zich aldus aan nader onderzoek onttrekt, terwijl wij toch uit het verloop tot aan de plaats van verdwijnen en na uittreding uit de aarde ons een juist beeld kunnen vormen van het ongeziene gebied. Tot de uitwendige oorzaken der